

Αισχύλου «Αγαμέμνων»

από το Αμφι-θέατρο

Γιαννης!
18.9.80

ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Μετάφραση: Κ.Χ. Μυρής
Σκηνοθεσία: Σ.Α. Ευαγγελάτος
Σκηνικά - κοστούμια: Γ. Πάτσας
Μουσική: Μ. Θεοδωράκης
Παίζουν: Ε. Χατζηαργύρη,
Δ. Παπαμιχαήλ,
Λ. Τρόσπουλου,
Θ. Κινδύνης κ.α.

Η σκηνοθετική τέχνη είναι τέχνη συνθετική, περιέχει μέσα της πολλές τέχνες, διότι στόχος του σκηνοθέτη είναι η σκηνική κοσμογονία, η δημιουργία του σκηνικού κόσμου και των ανθρώπων αυτού του κόσμου. Μου φαίνεται, πως από τις πολλές τέχνες που συνθέτουν την τέχνη του σκηνοθέτη, ο Σπύρος Ευαγγελάτος προτιμά την ζωγραφική. Το στυλ του εκφράζεται με τον καλύτερο τρόπο με τις πολύμορφες συνθέσεις, περισσότερο τον ενδιαφέρουν οι μαζικές πολύπλοκες σκηνές, τις οποίες ο καλλιτέχνης «ζωγραφίζει» με μεγάλη ελευθερία πάνω στο «καμβά» της σκηνής.

Οι σκηνές του - συνθέσεις - συλλαμβάνονται καλύτερα από τον θεατή από μακριά, από το ύψος του αμφιθεάτρου είτε από το βάθος της θεατρικής αίθουσας. (Για κάθε παράσταση υπάρχει το σημείο, απ' όπου φαίνεται καλύτερα για τα ψυχολογικά δράματα, για παράδειγμα, η προσοχή πρέπει να συγκεντρώνεται στο πρόσωπο του ήρωα για να δημιουργείται το εφέ του πρώτου πλάνου). Στο θέατρο του Ευαγγελάτου οι μικρές φιγούρες με τις αυστηρά προοχεδιασμένες ατομικές κινήσεις ενώνονται σε μια πολύπλοκη ενιαία σκηνική κίνηση, όπου κανένα βήμα δεν είναι τυχαίο και όπου ο συσχηματισμός αυτών των φιγούρων στην κάθε στιγμή έχει μεγάλη σημασία για το δημιουργό. (Θυμάμαι την σκηνή του τρελλοκομείου στο «Φορτουνάτο» σαν από πίνακα του Μπασχ, την έντεχνη τοποθέτηση των φιγούρων στην «Οδύσσεια» όπου η σκηνή σάμπως να ήταν χωρισμένη σε παράλληλες ζώνες με πολύμορφες συνθέσεις, όπως γίνεται στα αρχαία αγγεία. Και στον «Ερωτόκριτο» δεν είναι άραγε από προτίμηση προς πολλές και μικρές μορφές, που ο Ευαγγελάτος διαίρεσε το επικό ζευγάρι Ερωτόκριτος - Αρετούσα σε τρία ζευγάρια.)

ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ την παράσταση του «Αγαμέμνονα» δημιουργείται η εντύπωση ότι εκείνο που προσέλαυσε, περισσότερο τον σκηνοθέτη είναι το πολύ μεγάλο χορικό μέρος και η συνεχής παρουσία του χορού στη σκηνή. Αυτό είναι και δοκιμασία για τον καλλιτέχνη αλλά και τρόπος να δείξει την τέχνη του, κυνηγώντας ένα ιδιαίτερα δύσκολο στόχο, επειδή το «υλικό» του είναι σ' αυτή την περίπτωση οι γκριζοντιμένες ομοιοτύπες μορφές γερόντων, όπου οι έντονοι κινήσεις και οι γρήγοροι σχηματισμοί αποκλείονται.

«Κι εμείς κορμιά γεροντικά και ξεφλημένα / απολειφάδια τότε του στρατού / εδώ ξεμείναμε και σαν ανήμπορα παιδιά / απ' τα ραβδιά τη δύναμη ζητά-

με».

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ που με επιτυχία «ζωγραφίζει» στις προηγούμενες του παραστάσεις με ζωηρά και έντονα χρώματα δοκιμάζει να πετύχει το ίδιο αποτέλεσμα με τα λίγα μέσα της γραφικής τέχνης.

Η ΣΥΝΕΧΗΣ, έμμονη και προκαθορισμένη από τον σκηνοθέτη - δημιουργό κίνηση σάμπως να συμβολίζει την συνεχή έμμονη και προκαθορισμένη από τον θεϊκό δημιουργό κίνηση των ανθρώπων στα δίχτυα, της Μοίρας. (Το δίχτυ, που επαναλαμβάνεται και στον μύθο και στο κείμενο είναι ένα περιεκτικό για τον Αισχύλο σύμβολο).

«Ω Βασιλέα Ζευ και υ νύχτα προσφιλής / ο μέγας κόσμος ώρημα σου τέλειο / με δίχτυ τύλιξες πυκνό το τρωϊκό / το κάστρο άντρας, γυναίκα και παιδί / να το τρυπήσει δεν μπορεί και να ξεφύγει / το δίχτυ που σαρώνει / το βυθό της συμφοράς».

(ΑΝ ανέβαζε το έργο αυτό ο Ν. Χαραλάμπους, που του αρέσει να παίρνει από το κείμενο κλειδιά - σύμβολα, θα μπορούσε κανείς να περιμένει, ότι θα τύλιγε με το δίχτυ ολόκληρη την σκηνή).

ΣΤΟ χορικό μέρος ο Ευαγγελάτος αναμφίβολα αποδεικνύει την τέχνη του στο συγκεκριμένο είδος των μαζικών κινούμενων συνθέσεων.

Μα τι γίνεται με το υπόλοιπο μέρος του έργου; Τι γίνεται όταν στη σκηνή παρουσιάζονται οι ήρωες; Εδώ οι μορφές δεν πρέπει να διαίρονται και να πολλαπλασιάζονται, αλλά να συμπυκνώνονται και να μεγαλώνουν.

ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ του Αγαμέμνονα, της Κλυταιμνήστρας, του Αίγιου και της Κασσάνδρας είναι τεράστιες, συμπυκνώνουν μέσα τους την προϊστορική προλογεχνική ζωή του μύθου και - αν είναι δυνατόν να προσέτερι κάτι σ' αυτό το μεγαλείο - αναπτύσσονται ακόμα στην αντίληψη μας από την κατοπινή πολλαπλή λογοτεχνική επανάληψη της υπόθεσης. Και μόνο να τοποθετήσεις πλάι - πλάι τα ονόματα του Αγαμέμνονα και της Κλυταιμνήστρας και ανάμεσα τους θα συμβεί ηλεκτρική εκκένωση. Αυτό δεν έγινε στην παράσταση του Αμφι - Θεάτρου. Φαίνεται ότι με την εμφάνιση των πρωταγωνιστών ο σκηνοθέτης χαλαρώνει το ενδιαφέρον του για το τι συμβαίνει και σαν ένας που εκπλήρωσε το στόχο που έθεσε στον εαυτό του, αφήνει τους ήρωες μόλους. Ίσως γι' αυτό να διάλεξε τα μεγάλα ονόματα του Παπαμιχαήλ και της Χατζηαργύρη για να τους αναθέσει με ήσυχη συνείδηση την ευθύνη για την σκηνική εξέλιξη.

ΟΜΩΣ στη σκηνή όχι μόνο δεν υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα υψηλής έντασης, αλλά και οι ήρωες είναι μοναχικοί και ασύνδετοι μεταξύ τους. Γι' αυτό και μένουν ασύνδετοι και με τους θεατές.

Η άλλη γραμμή «ψηλής έντασης» η γραμμή μεταξύ της Κασσάνδρας και του Απόλλωνα που με το δικό της στόμα μιλά για το θάνατο της, είναι επίσης χαμηλωμένη μέχρι τον σπαραγμό του θύματος, ενός μοναχικού θύματος, του χωρίς σχέση με την θεότητα.